

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectionarium Breuiarii. Vitae Sanctorum - Cod. Aug. perg. 84

[S.l.], [3. Drittel des 10.-11. Jh.]

Martyrium sanctae Eufemiae

[urn:nbn:de:bsz:31-11817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-11817)

IN NOMINE DNI. IN CUIUS
MARTYRIUM SCILICET
FEMINE. QVAE PASSA
EST SUB DIOCLETIANO
IMPERATORE. A CONSV
LE AVTE PRISCO. QVE
XVI. K. OCTOBRI.

IN EUROPA ERAT
CONGREGATIO MA
gna xpianorum. calcedone.
Priscus au pconsul. amicum
habebat impiissimum. ap
pellianu nomine. sophista
gentilium. Quiq. assiduus erat
do marti. Hic appellianus accu
sator fuit xpianorum. Opti
me uiroru. et eloquentissime
incognitione pconsul. notu
fit dignationi tuae de magno
deo Marte. quod omnes pariter
in uictissimi regis decreto.
sacrificium reddimus ma
gno deo Marti. Et placuit
hic sermo pconsuli prisco.
ad subuersionem animaru
perditarum. Unde et edi
ctum scribens terribile
in locis publicis. et festiuis.

proposuit ita designant.

116
Quiriam et calcedonenses. om
nibus nobis notum sit. ut
purificemus nos in diebus
octo. ut decretum regis cu
stodientes. immolemus ma
gno deo Marti. Siquis aut
neglegens. aut alterius se
ctae cultor inuentus fuerit.
tormentis pessimis punia
tur. Est autem signum
hoc sacrificii nri. ut quacum
que hora tuba per sonuerit.
omnes simul ad templum
Marti conuenientes. ala
criter sacrificemus. rep
tantes nobis magnum
deum Martem. Venit au
appellianus. curiose agens
per singulos dies et horas.
quae ad cultum demonu
per tinent. Ergo tubici
nator quidem. lucius
sam uocem dedit. colli
gens omnes. qui uanam
spem sequebantur.
Erant autem et quidam
habebant in animo.

in domo una. in superiora
inclusi. et mittabant oratio
nibus. **A**sidua autem ad
illos erat euphemia filia
philosopi senatoris. cuius
mater theodora. Ascende
bat autem di cultrix. cui
cicabat elemosynam. expe
ctans de caelo mercedem
super uenturam sibi.
Appellianus autem discipu
lus diaboli. dixit ad pro
consulem. **S**unt hic uiri
aliqui. qui se in superio
ra domus incluserunt.
qui nec imperatoris decre
to. nec tuae potestatis prae
cepto. obedire uolunt. quod
si tibi fuerit concessum. mul
ti auestentur a sacrificio dei
mantis. et adhaerebunt illis.
et dispergem. iridentes
sacrificia nostra. Hoc au
dito proconsul. iussit eos
adduci. Qui cum adduce
rentur. media eorum erat
euphemia. gratissimum
habens uultum. habitu.

puerca supra omnes qui e
rant cum ea. illuminans
continentia et pudicitia sua.
facies uidentum.

Cumque uenissent et stetit
sent ante tribunal. dicit
ad eos proconsul. **O**bedite
omnes pariter decreto
imperatoris. et immolate
magno deo masti. Illi
autem omnes simul cum
sca euphemia. sicut ab
uno ore dixerunt.

Notum tibi sit proconsul.
quod nos seruiemus magno
do. et perpetuo regi. qui se
det in caelis. et xpo eius.
qui patris uoluntate ex
tendit caelos. & firmavit
terram. et cuncta consti
tuit. Illum nos adoramus.
et illi sacrificium bene pla
citum nos ipsos offerimus.
Priscus autem proconsul.
hoc audito. dixit ad
eos. **M**isereor unicuique
urum. et differo postionem.
habens cogitationis men.

excedam. et abstant
me. unus carique un
quis. Obedite. igitur
proconsul. et sacrificium deo
in frum. exquib
quis potest esse amec.
quis regis. nec non
ceterum uobis principia
ceteris. Audientes au
tibus fortissimi illi.
ceterum tristitia
ad sui ad scientiam
ceterum habentes secum
ceterum et magram. et in
ceterum euphemiam.
ceterum angelico. et dixit
ceterum. **N**os proconsul.
ceterum si sumus excelsi. et
ceterum ad illam fide.
ceterum nos tradidit in ue
ceterum et consequamur. p
ceterum rationem ipsius quam
ceterum. **E**uge bone serue
ceterum. quia super pauca
ceterum. super multa
ceterum. Sed nec tu
ceterum proconsul. quod
ceterum cui creditur admin

tem excelsam. et substantiam
formae unius cuiusque ur̄m
diligens. O boedite igitur
imperatori. et sacrificiis deo-
rum fruimini. ex quibus
magni poteritis esse amici.
et cognati regis. nec non
et datum uobis principatū
adquiritis. Audientes au-
tem haec fostissimi illi.
reformauerunt tristitia
uultus sui ad scientiam
diuinam. habentes secum
mediam et magnam. et tan-
tam illam euphemiam.
in choro angelico. et dixe-
runt. Nos o pro consul.
serui dī sumus excelsi. et
festinamus ad illam fide.
quam nobis tradidit in ue-
niri. ut consequamur p-
missionem ipsius quam
dixit. Euge bone serue
et fidelis. quia super pauca
fuiſti fidelis. super multa
te constituam. Sed nec tu
ignoras pro consul. quod
omnis cui creditur admini-

stratio. festinat se ipsam
probabilem exhibere illi.
quibus credit principatus
potestatem. ut a maiora
possit et meliora praemia
peruenire. Si ergo corrupti-
biles cum sint homines.
et corruptibilibus seruier-
tes. temporales. et mutabiles.
quaerunt honores. quanto
magis nos incorrupte et
aeterno dō. fidem exhibe-
re debemus. et conscientia
puram. ut merito postule-
mus pmissionem incorru-
ptibilem et sempiternam.
quae arripi nullo modo po-
test. Fac itaq. quod tibi
placet. nos autem parati
sumus. p caelesti scientia
nosmet ipsos morti trade-
re. et recipere thesauros
repositos ab omnipotenti
dō. Priscus autē p consul
haec audiens. immutauit
faciem suam. et singulos
eorum iussit tormentis
puniri. Cumque torque-

tem habebat diabolici erro-
ris. dixit ad p̄consulem.
Exeruciatos hos tormentis
transmitte ad regem. Et
placuit hic sermo p̄consuli.
et omnibus qui cum eo erant.
et iussit mitti eos in carcerem.
donec inquit transmittam
illos. Erant autem numero
xl. & viii. cum quibus erat
sc̄a euphemia. Et cum duce-
rentur in carcerem. uenit
quasi lupus in gregem. et arri-
puit magnam et beatam eu-
phemiam. aestimans h̄c qd̄
sicut ipse infirmus et inuti-
lis erat. infirmum uas inue-
niret. Illa aut̄ diligens xpm̄
et axp̄o dilecta. gaudio reple-
ta. extendit oculos ad cae-
lum. et dixit. Adiuua me xpc̄
spes mea ih̄u. sustentatio mea
ne pereat a te dñe. Priscus au-
haec audiens. dixit ad illam.
Honora te metipsam ut gene-
ris tui nobilitatem. uel no-
titiā non amittas. Sed et
sic corrupta es uerbis ut mu-

178
lieri. tenetere et sacrificia
deo macti. Illa autem
as. et cetera trix bona ait.
Non in natura corporis. sed
in modo certaminis est. sed in
iustate sp̄s infirmus sub-
stantiae confortatur. sed
nec sensus decernit. in forti-
certamine. Igitur corpore
quidem mulier. sensu aut̄
uirili adsum. et parata
sum p̄ atrium meorum. p̄
missionem implere. Tunc
priscus. p̄ consul. inquit. quocir-
ca muliere uinceretur. iussit
argumentum rotarum im-
poni. et super medianam
imponi. ut extensa. et
ta. cito redderet sp̄m. Illa
autem rotas impositas. p̄
ceterarium sibi impositas. et
gnaculum xpi. et ait.
Omnibus quantas diffidit. ue-
nas. ut iniquus uertat̄ pri-
scus sedeat operarius diabo-
li. astes exquirens diabolicas.
et mysteria fallacis patris
sui perficiens. Inimice. ma-

cem. ita ut fieret percubitus
xl. v. latitudo ignis. et addu
ci scām ab aliis ministris im
perauit. Stetit autem be
ata illa hilari uultu. inte
gro corpore. et ait.

Benedictus es dñe. qui in ex
celsis habitas. et humilia p
spicis in caelo et in terra.
quem glorificant angeli. et
adorant archangeli.

Te inuoco exigua et misera.
in stadus bonitatis tuae.
quia tu misisti angelum
ad tres pueros in caminum.
et diu persisti flammam ignis.
et tyranni exinxiisti ter
rores. mitte nunc auxili
um tuum. et eripe me de
ore leonis. et a laqueo ue
nantis. et a terroribus p
consulis.

Nomen enim tuum glorio
sum est et terribile.

Cumque haec dixisset. ius
sit proconsul ministris.
praecinctam eam mitti
in ignem.

Ministri autem praecincti
illam tenebant.

Una uero ex ministris ne
mine sostenere habens cul
tram ad eum uenit. et
dixit ei. lube me o pro
consul de hoc ferro inter
fici. impossibile est mihi
super sanctam istam uer
re manus.

Uideo enim ante oculos
meos exercitum candida
tum expectantium illam.

Uictor autem minister
soluens honam suam ait.

Oro te proconsul. solue
me a necessitate ista.
graue est enim mihi ma
nus iniecer.

Uideo enim oculis in ore
fornacis stantes uiros.
qui dispergunt ignem
spectantes sanctam con
seruare istam imma
culatam.

Proconsul autem. iussit
quidem hos custodire.

et alios assiltere.

Veni autem caesarius
quidam. et barbarus no-
mine. apprehendens be-
atam martyrem. pro-
iecit super ignem.

Confestimq. exceperunt
eam ministri detatis.
unici filii dī. lucidi
angeli. pacis angeli. et
disperserunt flammā
igni. Cumque igne
combustus fuisset cae-
sarius. stabat in medio
fornacis sancta et bea-
ta eufemia. quasi in
platea honesta. regem
dñi conspiciens. et expan-
sis manibus. ait.

Benedictus es dñe dī pa-
tram nostrorum. qui
in memor es malorum
hominum. et non despexi-
sti ancillam tuam.
sed extendisti oculum
detatis tuae. et semitas
pietatis tuae direxisti.
et expulisti tempestates

iniquitatis. Qui iustitiam
tuam florere in me feci-
sti. qui intellectu sancti
sp̄s tui. tenebrosum ser-
pentem segregasti. qui re-
cto aspectu ueri lumi-
nis. dñi ihu xp̄i. ador-
nas eos qui in te sperant.

O a mihi in conspectu
tuo. dignam cum cesta
mine mereri partem.
cum eis qui in ueritate
cursum suum consum-
mauerunt.

Cum autem haec dixis-
set. exiit de fornace.
commendans ministros
regi omnium saeculorū
xp̄o. Posuit autem il-
lam in carcerem procon-
sul dicens.

Usque in crastino sit in
custodia. et cogitabo
quem admodum perdam
illam. et abire mirificans
dñm. **C**ratulabuntur au-
tem et fortissimi milites
xp̄i. in castamine beatae

libris eufemiae. cui
dicitur. O si quis benedi-
cat in saecula. da me
in tuam offerri tibi
scriptum. et conuincere
et compatribus. qui eu-
phemia detatem nomi-
ni tu confessi sunt.
Iste sedens proconsul
ille adduci solentem.
ceterum. et dicit ad
eum. inuolate dui.
Iste autem responderunt
ei. Non pro uolite fe-
deri. et tenebris inuol-
ate. quem tu colis. pro
tempore seruantes. per-
diturū apud dñm ue-
rum sp̄m nostram.
et dicit autem per-
eufemiam. eufemia.
illuminari tenebras no-
stras. qui potens est
et debere eam. quae
cum fuerat captione.
quae inuolam inimicū
uirtutis fuerat adseri-
pta. et uoluit nos

120
martyris euphemiae. et di-
cebant. O si quies benedi-
ctus in saecula. da ancil-
lam tuam offerri tibi
sacrificium. et connume-
rari cum patribus. qui eu-
desiderio deitatem nomi-
nis tui confessi sunt.

Adhuc sedens proconsul
iussit adduci softenen-
et uictorem. et dicit ad
eos. Immolate dnf.

Illi autem responderunt
ei. Nos o proconsul. se-
ducti a tenebroso inimico.
quem tu colis. pro
tempore seruientes. per-
didimus apud dm ue-
rum spem nostram.
credimus autem per
cestatricem euphemia.
illuminari tenebras no-
stras. quia potens est
ds delere eam. quae
contra fuerat cautione.
quae secundum inimicu
ueritatis fuerat adscri-
pta. et conscribere nos

in factorum libro. 120

Fac igitur celeriter
patris tui opera. et as-
sice nos tormentis.
quia non subiacemus
uesaniae tuae. nec
edicto regis. nec im-
mundo. et fallaci deo
tuo.

Quo audito proconsul
iussit exercere. et mae-
ti arfos. ut cum bellis
pugnarent.

Missi sunt ambo in
mulum. et dixerunt.

Ita dne omnipotens.
castus et mundus ds.
qui timore tuo cuncta
constituisti. qui
bilisti fundum maris.
qui solidasti terram.
qui segregasti tene-
bras a luce. qui dra-
conem occidisti. et
soluisti dolorem mor-
tis a cogitatione ra-
pacis. eripe nos ab
homicida. et da nobis

cum pace. immaculata
animam et corpus pos
sidere.

Confessum uox facta est
de caelis dicens.

Caudiui orationem ue
stram. **C**ommendan
tes semetipsos do. im
maculati tradiderunt
signas.

Confessum autem procon
sul. surrexit et abiit
in pretorium.

A xpiani coronatos
sepelierunt eos. in loco
uenerabili.

Mane autem cum factu
fuisse. processit pro
consul audire beata
euphemiam.

Ita autem egredieba
tur de carcere. sicut
bona iuuenula xpi.
cantando uoce secura
dicebat. **C**antabo ti
bi dne canticum no
uum super terram
hanc. clarificabo te.

psalmum dicam inter
gentes. nomen tuum glo
rificans. et psalmum
dicens etymnum.

Uent ante tribunal.
et dicit ad eam procon
sul. **Q**uam diu amens
eris. et te ipsam perdis.

Magnus enim deus. cui
imperator sacrificat.
propicius erit tibi si
adoraueris eum.

Obaudi ergo et sacrificat.
ut uiuent demonstreris
mater.

Illa autem cum risu re
spondit. **U**ere insipi
ens et sine intellectu uo
cabor. si uicestis et despe
ratis. et his qui natura
non sunt diu paruero.
et doemonis mutis. et
surdis. obaudiero.

Improbe et inconstans.
et aueritate xpi aliene.
astrictus autem laqueo
serpentis. festinas si
cut ipse est. hoc astari.

inextinguibilis.
heres fieri. et
qui in ueritate con
fessus. tecum ducere.
ego. quia
firmamentu.
indeficiente.
iterum pro
quatuor lap
et angu
machinas
substitu
mens.
adducere la
argumentis
carnis eius.
autem hoc
imponi
ligam
Ingressa autem
flectens ge
sua carnis ora
dicens.
deprecor dne ds me
tibi inclino ge
na cordis mei.
te tuum conspectu
conterro me ipsam.

et ignis inextinguibilis.
et abyssi. heres fieri. et
eos qui in ueritate con
uersantur. tecum ducere.
Sed non ita ego. quia
xpi habeo firmamentū.
uirtutem indeficientē.
Iussit ergo iterum pro
consul. quatuor lapi
des afferrī. et in angu
lis eorum machinas
et argumenta substitui.
ut mitteretur in eis.
ut cum adducerentur la
pides. ab argumentis
conterentur carnes eius.
Perfectum est autem hoc
opus. et iussit imponi
eam in lapidibus liga
tam. Ingressa autem
in lapidibus. flectens ge
nua cum lacrimis ora
bat dicens.
Te deprecor dñe dñs me
us. tibi inclino ge
nua cordis mei.
An te tuum conspectū.
contero me ipsam.

121
lacrimas meas coram
te effundo. dorsum
meum preparo in fla
gella. et faciem meam
non auerti. a confusione
sputorum.

Nomen tuum sequor.
amorem tuum requiro.
miserere mei ancillae
 tuae. nec concedat pes
simo huic. aduersum
me malignari. ut impe
diat mentem meam.
sed munda me. detra
hens a me omnem mac
culam. omnemque for
diciam. et mirifica me
in ueritate tua.

Non me contingat in
constans cum uile ar
gumentum. ut per de
fensionem tuam glo
rificetur nomen tuum
in saecula.

Haec cum dixisset. incli
nauit genua. et mini
stri quidem fatigaban
tur. trahentes argumen

us lapides.

Cumque traherentur
commouit. sunt. ita
ut fierent puluis.

Illam autem iacebat si-
cut aqua. immacu-
lata. coram deo.

Et iudicet eam pro con-
sul. et quicumque erant.
integram corpore etc.
stantem. Iterum ius-
sit. effodiri foueam.
et impleri aqua multa.
et bestias carnifices mi-
ti in medio eius. ut ob-
uidentes bestiae. deuo-
tarent eam.

Illam autem cum sciret
hoc factum. ante prae-
ceptum pro consulas.
currenti. citans in ob-
sidione. Primum qui-
dem abiecta putredi-
tis sordibus. et in conue-
niente diffidentia.
ornata. autem et com-
posita. ad sensibilem
et deificam conuersati-

onem. ita ait.

desperate. et omni falla-
cia plene. minister sata-
nae prisce. iuste enim
tibi nomen hoc affictum
est. Serratores enim tibi
caelestes praeparantur.
quite susceptum torque-
ant. quoniam irritasti
dominum qui tibi tribuit ui-
tam. et ueritatis testes.
& castae deitatis christi
milites. iniurus afflixisti.
Et cum haec dixisset.
illa signans se de-
stra leuaque. inuocans
dominum suum. christum dicens.

Lumen meum christe. me-
cum ingredi. sicut
ingressus es cum danihe-
le in lacum leonum.
et cum iona in mare. et
proiecit se in aquam.

Et occurrentes bestiae
uniuersae. postabant
eam super aquam. sicut
nutrix proprium infan-
tem. seruentem timore

Uident autem pro
quod. quia magna si-
gnatur. dixit ad ap-
pulum.
haec. ait. quod
per aduocat.
ait. quoniam
optaret. eua-
uenerunt om-
pro consulas autem
Proprietaria et
sua. priscus ius-
sitor lapides. cu-
impauimento si-
modica ter-
utilla ex
ueniens ad
incurrere imp-
sicut
infans in fouea
autem nesciente.
est et hoc argu-
et cum factum
uenit euphemia
tollit et hunc uultu.
passa. nihil
laesa. Et cum ami-
compelleretur.

di. U idens autem pro
consul. quia magna si
gna fiunt. dixit ad ap
pellianum.

Quaerunt haec. aut quis
est qui ei adiuuat.

Appellianus ait. quoniam
doemones optinet. et ma
gicis suis ueneficat om
nia. Proconsul autem
dixit. Pro patientia et
pietate sua. priscus ius
sit. acutos lapides. cū
gladius in paurimento fi
gi obscure. et modica ter
ra cooperiri. ut illa ex
inproviso ueniens ad
locum. incurrere in ip
sis moreretur. sicut
aper in scius in fouea.
Illa autem nesciente.
factum est et hoc argu
mentum. et cum factum
fuiisset. uenit euphemia.
nobili et hilaris uultu.
et tanta passa. nihil
est laesa. Et cum ami
nistis compelleretur.

rapti. et ab angelis.
et transposita. et in
alium locum. et
ministri autem. et
rerunt. margab. et
operis sui. et modica
sunt. N. perit. aut
of suam sancta. et phe
mia. et dixit. et ut
Benedictus es dñe. qui
cognoscis corda. et
sacramenta pietati con
tines. qui praebes the
sauros caelestes inde
praedatos. qui extendi
sti terram et solidasti.
qui uerbo tuo fecisti
cuncta per xpm. qui
lucem oriri fecisti. qui
tua uoluntate unicum
filium tuum misisti
de caelo. ut soluat dolo
res. et constringat im
manem principem. qui
adstas militibus tuis.
his qui pro tuo nomine
cestant. et confirmas pie
tatis fidem. adiutor esto.

ducis de grege mugiente.
et delibas diabolo. & non
intellegis quia meliore
tibi occidis. simili tibi
insensato. non ob audio
igitur amarum sermonem
tuum. sed festina et fac
quod uis. Quaero ergo
per tua argumentosa tor
menta. introire in stadi
um sempiternum. ubi pa
ter est. ubi angelorum
princeps est. ubi perfe
ctus agonitheta est. ubi
magister ueritatis est
xps. qui fouet eos. qui p
illo cecidit.

Tunc iratus proconsul.
iussit eam uirgis caedi.
et dicebat ei. sacrificia
dus. Quae cum caederetur.
dicebat. non me tangunt
uirgae tuae. uulneratus es
iniquae. dissolutus es. et non
habes substantiam malicie
tuae. excaecatus es acircu
stantibus tenebris satanae.
Nicta est tyrannica tua

123
uultus. superata est in
quitas tua. Tunc indi
gnatus appellianus eum
proconsule. iussit ferras seu
tas. et sagittas fieri. et
ferrari membra eius per
partes. et ponere in sagittis.
ut fierent tanquam peluis.
Factum est et hoc argumen
tum. Et aduenient in
ta eufemia. posita est
subter ferras. et ferrae
confractae sunt. et sagitta
gines extinctae sunt.
& nihil potuit eam no
cere. Erant autem angeli cum
ea. Videns autem proconsul.
et appellianus. quia miles
di eufemia uincet p
sustentatione. facto consilio
ut perderent eam. iusserunt
harenam agi. et inducere
ancillam dei in stadium.
Illa autem cum steteret in me
dio dixit. Notus es deus his
qui te inuocant. suscipe
animam meam. sicut susce
pisti patris nostri abraham.

sacrificiū. sic et humili-
tate mee suscepit spm. Cui
hæc dixisset. signavit se.
cunctis autem nominibus. Et
exierat quatuor leones. et
aduenientes. oscula aerum
uictoria eius. simul et
bestiarum. Nam compleretur
testamentum eius martyriū.
currens una ex bestis. mo-
mordit ea. luore tamen
nullum fecit ei. Cuius facta
e de caelis. Ascende euse-
mia. et ita in loco suo. reci-
pe palma tuam. cursu con-
sumasti. Cuius uox hæc fa-
cta fuisse. sonus factus e-
rit. ita ut commoueret omnis lo-
cus ille. et tremaret omnis.
Sed et autem eusemia. ait. Det ne-
quissimo huic proconsuli.
secundum cor eius. et congregare
eius seruis tuis deus. Cuius
hæc dixisset. reddidit spm.
Cuius autem mater eius et pater
philophron. assumpserunt cor-
pus eius. et curatum ex more.
sepelierunt in locum non autem. qua-

si mille passus acuitate cal-
cedonensium. Consul autem desti-
natum eos quierant in carcere
secos ad regem. datis literis. ut
quod placeret ei disponderet
de eis. precipiens questionarius
in pace et libertate eos prius
custodire. Inciderat enim in
tedio ingentia. et torquebat.
Completum est autem martyriū
sancæ eusemiae. in gladii. et
in memoria glorie. ita ut co-
gnita sit commemoratio sancte
et beatæ eusemiae. et uene-
rabilis confessionis eius. et cer-
tamini quod factum est men-
se septembris. x. vi. et octo-
bris. habente dies pro-
proconsule. europe. Omnis er-
go qui pro nomine ihu. sancte
martyriū completum. glori-
ficem deum patrem. et deum
ihum christum cum spiritu sancto. ut per
sanctæ martyris inueniamur
partem habere cum illa in secula
seculorum. Amen.
EXPPLICIT PASSIO. SANCÆ
EUSEMIÆ VIRGINIS.